

הבהמה איברים איברים, אבל לזמן דאמר שגם אם אוכל בהמה שלימה חייב משום אבר מן החי, פשוט שאבר מן החי אינו אסור בהנאה, שהרי מותר לרכב על בהמות ולחרוש בהן, כפי שמוכח בכמה מקומות בתורה (רעק"א).

מה אבר מן החי אסור אף דם מן החי אסור ואי זה דם הקזה שהנפש יוצאה בו, ומההיקש לומדים שכמו שאבר מן החי אסור באיסור האמור בו, כך גם דם מן החי אסור באיסור האמור בו שהוא איסור דם, וחייב כרת על אכילתו (רש"י), וההיקש נצרך רק בכדי לחייב כרת על אכילתו, אבל גם בלי היקש לומדים בקל וחומר שדם מן החי אסור באכילה כבשר מן החי, וכל שכן הוא, שאם בשר שהוא מין היתר, אסור לאוכלו בחי הבהמה, כל שכן דם שהוא מין איסור שאסור לאוכלו בחי הבהמה (מהרש"ל). ויש שפירש, שבלי ההיקש לא היה נאסר דם הקזה מדין אבר מן החי, כמבואר בסנהדרין (נט, א), ומההיקש לומדים גם את האיסור בדם הקזה (יד דוד, וראה שם שהניח דברי מהרש"ל בצ"ע, וראה עוד מהר"ם חלאווה).

איני יודע שהיא נבלה ונבלה אסורה באכילה, הרי התורה ציוותה לסוקלו ולא לשוחטו, ואם כן ודאי שהוא נבילה, ומדוע הוצרכה התורה לכתוב שאסור לאכול את בשרו. והברייטא היתה יכולה לומר שהפסוק בא להשמיע שגם בן פקועה [-ולד שהוצא מרחם הבהמה לאחר שחיתתה, שאינו טעון שחיטה] של שור הנסקל אסור באכילה, אלא שדוחק להעמיד את הפסוק רק בבן פקועה. ועוד, שגם אם הפסוק מדבר על בן פקועה, עדיין יש ראייה ששחטו לאחר שנגמר דינו אסור באכילה, שהרי בן פקועה אסור אפילו שהוא נחשב כשחוט קודם גמר דינו (תוס' רא"ש, וראה עוד תוס' ב"ק מא, א ד"ה איני).

ומה תלמוד לומר לא יאכל, ואין לומר שלולי הפסוק היינו אומרים שסקילתו זו היא שחיתתו, כמו שמצינו ביומא (סד, א) לגבי שעיר המשתלח שזריקתו מן הצוק זו היא שחיתתו, כיון שדין זה רק מטרה אותה מטומאת נבילה, אבל עדיין אסורה באכילה (אחיעזר ב, ז ד, וראה אבי עזרי שאר אבות הטומאה ב, י). ויש מפרשים, שרק בשעיר המשתלח שזריקתו מן הצוק מצוה היא, שאם לא יזרקו אותו מהצוק יצטרכו לזרוק שעיר אחר, בזה אומרים שזריקתו זו היא שחיתתו, אבל בשור הנסקל שצריך רק לבערו מהעולם, והסקילה היא עונש לו, לא אומרים שסקילתו זו היא שחיתתו (אור גדול חולין ה, ג; שיח השדה [לגר"ח קניבסקי] בשם החזו"א).

שאם שחטו לאחר שנגמר דינו אסור, ואיסור ההנאה חל מיד לאחר שנגמר דינו. ויש סוברים, שאיסור ההנאה חל רק לאחר הריגת הבהמה, אם בסקילה אם בשחיטה, אבל בחייה אינה אסורה בהנאה (ע"פ תוס' ב"ק מה, א ד"ה מכור ובזבחים ע, ב ד"ה אפילו, וראה שפת אמת).

ובעל השור נקי להנאת עורו הוא דאָתא, ומה שאמרו בברייטא 'אין לי אלא אכילה' – היינו דבר הראוי לאכילה שאסור גם בהנאה [כגון בשר], ומה שאמרו 'בהנאה מנין' – היינו דבר שראוי רק להנאה ולא לאכילה [כגון עור] (תוס' רא"ש: חי הר"ן). ויש שפירש, שכוונת הברייטא היא, שאם לא היינו לומדים איסור הנאה מ'לא יאכל', היה אפשר ללמוד מ'בעל השור נקי' (תוס' רא"ש קידושין נ, ב ד"ה האי).

ותניא רבי נתן אימר מנין שלא יושטי אדם כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח, והברייטא נקטה שתי דוגמאות אלו, ללמדנו שאסור להושיט יין לנזיר גם אם אינו יודע בוודאות שהוא רוצה לשתות יין, כיון שאינו רגיל להימנע מכך, אבל מותר להושיט נבילה לישראל, אם אינו יודע בוודאות שהוא רוצה לאוכלה, כיון שרגיל להימנע ממנה. והטעם שנקטו אבר מן החי לבן נח, ללמדנו שאיסור 'לפני עיור' שייך גם בגוי (רא"ש ע"ז א, ב). ויש שפירש, שהטעם שנקטו כוס יין לנזיר, ללמדנו שאפילו שלמושיט עצמו מותר לשתות יין, אסור לו ליתנו לנזיר (פלית כז, ב).

וממה שנקטה הברייטא 'שלא יושטי' ולא נקטה 'שלא יתן', משמע שמדובר כאן באבר מן החי של גוי, ואם אבר מן החי היה אסור בהנאה, אפילו בחינם היה אסור להושיטו, כיון שהגוי מכיר לו טובה על כך (תוס'), וראה יד דוד שביאר לפי דבריהם את לשון הגמ' להלן 'הא לכלבים שרי'. ואף שמכיר לו טובה רק על הטיחה, ואם כן אינו נהנה מה'איסור הנאה' עצמו, מכל מקום כיון שבלי האבר לא היה מכיר לו טובה, נמצא שנהנה בגרמת ה'איסור הנאה', וגם הנאה זו אסורה מהתורה (קובץ שיעורים אות צד, וראה משנ"ב תג, ט, שהנאה זו אסורה מדרבנן). ויש סוברים, שמותר ליהנות מהנאה הנגרמת מאיסורי הנאה (טור א"ח תג, וראה עוד הגהות רעק"א י"ד רצד, ח. וראה פני יהושע שלדעת הגמ' כאן מדובר באבר מן החי של ישראל). ■ להלכה הובאו שתי הדעות (ש"ע שם, ז, ורמ"א שם, ג, וראה שעה"צ שם, יד).

תלמוד לומר ולפני עיור לא תתן מכשל, ומפסוק זה למדו בתורת כהנים (קדושים ב, יד) שאסור לתת לחבירו עיצה שאינה הוגנת. ויש שסובר שכשם שמבואר כאן בגמ' שאסור להכשיל גוי בעבירה, הוא הדין שאסור לתת לו עיצה שאינה הוגנת (מנחת חינוך מצוה רלב אות א), אולם יש שסובר שרק להכשילו בעבירה אסור, כיון שעיקר רצון התורה שלא תיעשה עבירה על ידי ישראל, אבל אין איסור להכשילו בעיצה שאינה הוגנת, כיון שהוא איסור של בין אדם לחבירו, וכל העבירות שבין אדם לחבירו נוהגות רק בישראל ולא בגוי (קובץ שיעורים אות צה, ע"פ החינוך שם ושערי תשובה [לרבינו יונה] ג, נג).

הא לכלבים שרי, שהאיסור להושיט אבר מן החי לגוי הוא רק משום 'לפני עיור', אבל מותר בהנאה אחרת. ואמנם מצינו אבר מן החי שאסור לבן נח ומותר לישראל, והיינו אבר מן החי של בהמה טמאה, שלישראל שהיא אסורה באכילה אין בה איסור אבר מן החי, אבל לגוי שהיא מותרת באכילה יש בה איסור אבר מן החי [כמבואר בחולין (קב, א)], אולם אין לפרש שכוונת הברייטא לאבר כזה [ולכן אסור רק להושיט לגוי משום 'לפני עיור', אבל לכלבים מותר], משום שאין איסור 'לפני עיור' בדבר שאצלו הוא מותר, אף שהוא אסור אצל המקבל [ומכל מקום אסור להושיט כוס יין לנזיר אף שהמושיט עצמו מותר ביין (ראה לעיל ד"ה ותניא), משום שהוא שייך באיסור זה, שהרי בידו לקבל נזירות] (אמונת שמואל יד, והובאו דבריו ברעק"א וביד דוד). ויש שסובר שבכל מקרה שאצל המקבל הוא דבר איסור, יש בו משום 'לפני עיור', והטעם שלא העמידו את הברייטא בבהמה טמאה, כיון שנקטה אבר מן החי סתם, ומשמע שמדובר באבר מן החי האסור גם לישראל וגם לגוי (יד דוד, ע"פ פרי חדש סב, ג).

ולא הוצרכה הגמ' להוכיח זו שאבר מן החי מותר בהנאה, אלא למאן דאמר (חולין קב, ב) שאיסור אבר מן החי הוא רק כשאוכל את